

يك مبحث تازه در بیماریهای آلرژیک و درمان آنها

تکارش

دکتر واجد سمیعی

رئیس بخش وابسته دانشکده پزشکی

اگر با کشف آنافیلاکسی بوسیله شارل ریشه و مطالعات عمیق ویدال که منجر به پیدایش تئوری کلوئید و کلازی گردید و شنائیهای تازه در باره علت بیماریهای آلرژیک پدیدار شد و در نتیجه درمان شناسی را بهره شایانی نصیب گشت معینا هنوز در باطن امر خیلی نقاط تاریک و مجهول وجود دارد که متأسفانه با کشفیات و تئوریهای دیگری هم که از آن موقع تا کنون پیدا شده باز مجهولات زیاد مینماید و بهمین دلیل است که در مورد درمان عده زیادی از این بیماریها یا لااقل بعضی از اشکال سخت هر يك از اینها مثلاً میگردنهای یاغی - آسمهای سخت - اکزما میزمن عود کننده یا بعضی اشکال کهیر و ... متأسفانه هنوز هم عمل خیلی مؤثری نمیتوان انجام داد و گاهی تمام روشهای درمانی که تا کنون روی کشفیات و فرضیههای قبلی بنا شده است دارای اثر ضعیف و ناقصی میباشد.

پس از فرضیه لمیر و بعداً لانژرون که معتقد است باینکه اگر اجسام پروتئیک بطور غیر منظم در بدن اثر کنند ایجاد حالت آنافیلاکسی میکند و اگر بطور منظم وارد شود ایجاد يك حالت مقاوم میکند و در درمان شناسی از این اصل هم استفاده شده است و فرضیههای مختلف دیگر.

يك مطلب جدیدی که در این چند سال اخیر در بیماریهای آلرژیک خیلی مورد توجه قرار گرفت و نتایج درمانی خیلی درخشانی هم همراه آورد موضوع هیستامین و داروهای آنتی هیستامینیک میباشد.

اینکه در اغلب بیماریهای آلرژیک، دشارژ هیستامین در بدن میشود و عوارض بیماری مربوط به این هیستامینمی یا زیاد شدن هیستامین در خون میباشد که با اندازه-

گیری های دقیق ثابت شده است البته خیلی جالب توجه میباشد و میدانیم که در نتیجه يك سری داروهای معروف به آنتی هیستامینیک کشف گردیده که در اغلب موارد فوق العاده مفید و مؤثر میباشد.

ولی باز این سؤال پیش میآید که اصولاً چرا هیستامین باعث ظهور این آثار در بیماریهای آلرژیک میشود؟

اخیراً يك تجربه خیلی جالب توجهی بنظر میآید که باز گوشه از این راز پیچیده بیماریهای آلرژیک را روشن کرده است و آن « قابلیت نفوذ هماتو او کولر » (۱) است باین مضمون:

در بعضی از روشهای تجربی برای مطالعه تظاهرات مختلف آلرژیک از چشم بعنوان عضو مورد آزمایش استفاده میکنند.

موضوع قابلیت نفوذ چشم یعنی عبور اجسام مختلف مخصوصاً « فلوئورسئین » (۲) و وارد شدن آن در مایع چشم از چند سال قبل باینطرف مورد توجه جمعی از علما بوده است.

روش تجربی که برای اندازه گیری این قابلیت نفوذ حصار هماتو-او کولر بکار رفته است از این قرار میباشد که ۲cc از يك محلول ۱۰/۱۰۰ ملخ سدیک فلوئورسئین را از راه داخل ورید تزریق میکنند و بسا روشهای فتو متریک مقدار ماده رنگی را که در مایع چشم داخل گشته است اندازه میگیرند.

در حالت عادی مقداری از این ماده وارد چشم میشود.

در بعضی حالات التهابی موضعی مثلاً ایریدوسیکلیت قابلیت نفوذ این حصار زیاد شده و در نتیجه فلوئورسئین بمقدار خیلی زیادتر و سریعتر وارد فضای قدامی چشم می شود.

ولی مطلب جالب توجه اینست که دیده اند در اغلب بیماران مبتلابحالات آلرژیک هم این قابلیت نفوذ هماتو-او کولر زیاد میشود.

۱—perméabililé hémato-oculaire

۲—fluoresceine

مثلاً در آسم بر نشيك قابليت نفوذ فلوئوروسئین تقریباً همیشه زیاد میشود چه در موارد سخت و چه در اشكال سبك یا ۱ کز ماهای معروف به آندوژن همیشه همراه زیاد شدن این قابليت نفوذ میباشد. هم چنین در از تیرودرمی های همراه با ترشح این قابليت نفوذ زیاد میشود. در کهیر و ادم کونیک (۱) مشاهده شده است که قابليت نفوذ حصار چشم زیاد میشود.

پس ملاحظه میشود که بكمك آزمایش فلوئوروسئین در بیماریهای آلرژیک عمومی میتوان زیاد شدن قابليت نفوذ حصار های خونی و نسجی را مشاهده نمود و حتی اندازه گیری کرد.

باید گفت که هیستامین عمل مهمی در بالا بردن این قابليت نفوذ دارد و دیده شده که در يك دسته از ۱ کز ماها که قابليت نفوذ فلوئوروسئین زیاد بوده مقدار هیستامین هم در خون بالا بوده است بعلاوه بطور تجربی ثابت کرده اند که تزریق ۱/۱ میلی گرم هیستامین منحنی عبور فلوئوروسئین را خیلی بالا میبرد.

در هر صورت بنظر میرسد که کشف زیاد شدن قابليت نفوذ عروقی کمکی ب روشن شدن این مبحث خیالی پیچیده آلرژي مینماید ولی باید گفت که این زیاد شدن قابليت نفوذ عروق يك جزئی از تظاهرات خیلی زیاد فیزیوپاتولوژیکی است که نتیجه واکنش آنتی ژن - آنتی کر میباشد.

باتکاء این مشاهدات تصور میکنند که اجسام مؤثری که در جریان واکنشهای آلرژیک ظاهر میشوند غیر از اثر اختصاصی خود دارای يك اثر نسبتاً مهمی بر قابليت نفوذ عروق میباشد و در این مورد مخصوص که در نظر گرفته شد روی جسم سیلیر و ایریس اثر میکند.

حال باید دید که داروهای مثل کلسیم که تا کنون در درمان بیماریهای آلرژیک بکار رفته و مؤثر بوده اند آیا دارای اثر بر این قابليت نفوذ هستند؟ آزمایش فلوئوروسئین نشان میدهد که بکار بردن مقدار زیادی کلسیم قابليت نفوذ حصار چشم را که یا بعلت التهابات موضعی و یا بعلت ابتلاآت آلرژي زیاد شده

بوده است بحالت عادی برمیگرداند.

پس اثر مفید کلسیم در درمان بیماریهای آلرژیک از طرفی مربوط به کم کردن قابلیت نفوذ و از طرف دیگر روی جدار موی رگهاست که آنها را نفوذناپذیر می نماید.

همچنین کورتیزن اگر موضعاً بکار برود عیناً همین اثر را روی حصار هماتو-او کولر مینماید.

حال به بینیم اثر داروهای ضد هیستامینی روی این قابلیت نفوذ چیست؟ در اغلب آزمایشها مشاهده شده که قابلیت نفوذی را که بر اثر تزریق هیستامین زیاد شده است داروهای آنتی هیستامینیک بحال عادی برمیگرداند.

اما باید گفت که داروهای آنتی هیستامینیک غیر از این اثر و هم چنین اثر در روی دستگاه عصبی مرکب-زی و مستقل و هم چنین خاصیت بی حس کننده دارای اثر بر قابلیت نفوذ سلولی نیز میباشد بطوریکه بعضی از مصنفین اثر درمانی داروهای آنتی هیستامینیک را بیش از همه مربوط به کم کردن قابلیت نفوذ سلولی میدانند.

در هر صورت بطور خلاصه باید گفت که موضوع زیاد شدن قابلیت نفوذ سلولی و عروقی که مبداء پیدایش آنها مطالعات روی قابلیت نفوذ هماتو-او کولر بوده است فصل تازه را در بیماریهای آلرژیک گشوده و امروزه از این امر استفاده های درمانی شروع گردیده است و بعضی از کارخانه های سازنده دارو مشغول تهیه داروهای میباشد که طرز عمل آنها با تجربیات فوق منطبق باشد و نتایج جالبی تا کنون بدست آمده است.